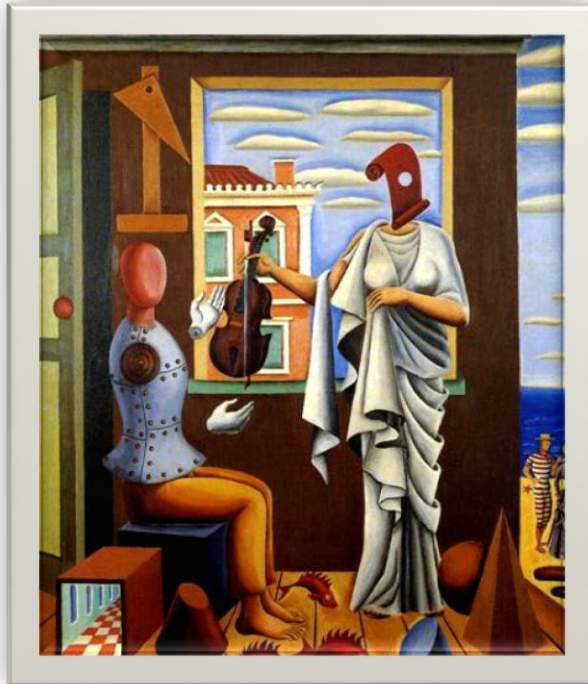

Ενότητα 1, Τα προοίμια του ποιητή & της Μούσας

Οδύσσεια Α' Γυμνασίου

Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου

σχ. βιβλίο (σ.σ. 19-20)

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 19-20)**A. ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ**

1. Απόσπασμα από το προοίμιο της Θεογονίας του Ησιόδου, ο οποίος εκπροσωπεί το διδακτικό έπος· η ακμή του τοποθετείται στις αρχές του 7ου αι. π.Χ.
Με τις Ελικωνιάδες Μούσες ας αρχίσει το τραγούδι μας [...]
Κάποτε εκείνες δίδαξαν τον Ησιόδο το ωραίο τραγούδι,
την ώρα που βοσκούσε το κοπάδι του,
στου θεϊκού Ελικώνα τις πλαγιές. [...]
(Εκλογές από τον Ησιόδο, μετάφραση – επιλεγόμενα Δ.Ν. Μαρωνίτης, εκδ. Το Ροδακίό, Αθήνα 1995)
2. Απόσπασμα από το προοίμιο του ασσυροβαβυλωνιακού έπους του Γκιλγκαμές, που δημιουργήθηκε γύρω στο 2200 π.Χ. και αναφέρεται στον ομώνυμο βασιλιά της πόλης Ουρούκ της Μεσοποταμίας.
Γ' αυτόν που όλα τ' αγνάντεψε στον κόσμο θα μιλήσω,
γ' αυτόν που κάθε τι δοκίμασε, τον κόσμο θα διδάξω.
Αυτός που όλα τα γεύτηκε και γνώσην απόχτησε πολλή
χώρες πολλές ερεύνησε, [...]
σε τόπους μακρινούς ταξίδεψε [...].
(Το έπος του Γκιλγκαμές, Εισαγωγή – Απόδοση Αύρας Ward, Αθήνα 2001)

>> **Να συγκρίνετε τους πέντε πρώτους στίχους του προοιμίου της *Οδύσσειας* με το απόσπασμα από το έπος του Γκιλγκαμές και να αναζητήσετε ομοιότητες.**

Τόσο ο Οδυσσέας όσο και ο ήρωας του αποσπάσματος από το έπος του Γκιλγκαμές παρουσιάζονται:

- α. πολυταξιδεμένοι,
- β. κοσμογυρισμένοι,
- γ. πολύπειροι,
- δ. πολύπαθοι.

B. ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. **Ποια θέματα καλύπτει το πρώτο προοίμιο και ποια το δεύτερο;**
 Στο πρώτο προοίμιο παρουσιάζονται:
 - α. ο κύριος ήρωας του έργου, χωρίς, ωστόσο, να γίνεται αναφορά στο όνομά του (αυτός είναι το υποκείμενο όλων των ρημάτων που χρησιμοποιούνται),
 - β. το χρονικό σημείο, από το οποίο ξεκίνησαν οι περιπέτειες και τα βάσανα του ήρωα (*αφού της Τροίας πάτησε το κάστρο το ιερό*),
 - γ. τα παθήματα του ήρωα και των συντρόφων του (έμμεσα),

δ. ο λόγος, για τον οποίο ο Οδυσσέας δεν κατάφερε να σώσει τους συντρόφους του (γιατί εκείνοι χάθηκαν απ' τα δικά τους τα μεγάλα σφάλματα ... τους άρπαξε του γυρισμού τη μέρα),

ε. το ήθος του ήρωα (άμεσα με το επίθετο *πολύτροπος* και έμμεσα με τη φράση που τόσο επιθυμούσε, να σώσει τους συντρόφους)

□ Στο δεύτερο προοίμιο πληροφορούμαστε ότι:

α. πολλοί αρχηγοί του Τρωικού πολέμου έχουν επιστρέψει πλέον στην πατρίδα τους (σε αντίθεση με τον Οδυσσέα, ο οποίος δεν έχει επιστρέψει ακόμη στην Ιθάκη),

β. η επιστροφή του ήρωα στην πατρίδα του εμποδίζεται από μια νεράιδα, την Καλυψώ, η οποία τον ήθελε δικό της,

γ. ο ήρωας διέμενε κοντά στην Καλυψώ χωρίς τη θέλησή του, καθώς η μεγάλη του επιθυμία (ο *διπλός πόθος* του) ήταν να επιστρέψει στην αγαπημένη του σύζυγο και την λατρεμένη του πατρίδα,

δ. ο ήρωας θα καταφέρει τελικά να επιστρέψει στο σπίτι του, ωστόσο και εκεί θα τον περιμένουν αγώνες (βάσανα, δοκιμασίες),

ε. από όλους τους θεούς, ο μοναδικός που εχθρεύεται τον ήρωα είναι ο Ποσειδώνας,

στ. το όνομα του ήρωα είναι *Οδυσσέας*.

2. Ποιοι εμποδίζουν τον νόστο του Οδυσσέα και ποιοι αποφάσισαν να τον βοηθήσουν;

Τον νόστο του Οδυσσέα τον εμποδίζουν μια νεράιδα, η Καλυψώ, η οποία τον κρατά κοντά της άθελά του, επειδή τον ήθελε δικό της, και ο Ποσειδώνας, ο θεός της θάλασσας, ο οποίος σφοδρό κρεμούσε τον θυμό του πάνω στον *θεικό Οδυσσέα*, προτού πατήσει της πατρίδας του το χώμα. Αποφάσισαν να τον βοηθήσουν όλοι οι υπόλοιποι θεοί, επειδή τον συμπαθούσαν και έκριναν πως είχε έρθει πια η στιγμή να δει κι αυτός το σπίτι του, να φτάσει στην Ιθάκη.

3. Ποιες λέξεις ή φράσεις του κειμένου αυτής της Ενότητας έχουν μεταφορική σημασία;

Οι μεταφορικές λέξεις και φράσεις του κειμένου αυτής της Ενότητας είναι οι ακόλουθες:

❖ **τον άντρα**, αντί τις περιπέτειες του άντρα (συνεκδοχή: όταν μία λέξη χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από την αρχική της),

❖ **πάτησε**, αντί κατάκτησε,

❖ **σηκώνοντας το βάρος για τη δική του ζωή και των συντρόφων του το γυρισμό**, αντί έχοντας την ευθύνη για τη δική του ζωή και το γυρισμό των συντρόφων του,

❖ **χάθηκαν**, αντί πέθαναν, έχασαν τη ζωή τους,

❖ **πήγαν**, αντί τόλμησαν,

- ❖ τους άρπαξε, αντί τους στέρησε,
- ❖ της θάλασσας τη μάχη, αντί της θάλασσας τις δυσκολίες,
- ❖ σφοδρό κρεμούσε τον θυμό του πάνω στον θεϊκό Οδυσσέα, αντί ήταν πολύ οργισμένος με τον θεϊκό Οδυσσέα.

4. Εντοπίστε στην περιληπτική αναδιήγηση των γεγονότων της Οδύσσειας με χρονολογική σειρά (9^ο θέμα της Εισαγωγής) το σημείο από το οποίο η Μούσα αρχίζει να διηγείται τις περιπέτειες του Οδυσσέα και σκεφτείτε τι πετυχαίνει ο ποιητής με αυτή την αρχή (την αρχή *in medias res* – δείτε το σχετικό σχόλιο 9).

- ✓ Στην περιληπτική αναδιήγηση των γεγονότων της Οδύσσειας με χρονολογική σειρά, το σημείο, από το οποίο αρχίζει να διηγείται η Μούσα τις περιπέτειες του Οδυσσέα είναι το ακόλουθο: «[...] ο Οδυσσέας βγήκε ναυαγός στην Ωγυγία, το νησί της Καλυψώς, όπου άθελά του έμεινε περισσότερο από 7 χρόνια νοσταλγώντας την Ιθάκη και τη γυναίκα του.»
- ✓ Ο ποιητής επιλέγει ως αρχή της ιστορίας του το πιο κρίσιμο σημείο αυτής και στην πορεία της αφήγησης διαμορφώνει τις κατάλληλες συνθήκες, ούτως ώστε να αναφερθεί και στα γεγονότα που προηγήθηκαν. Με αυτήν την τεχνική (*in medias res*) δημιουργεί ένταση και γεννά απορίες στους αναγνώστες, οι οποίοι παρακολουθούν με μεγάλη προσήλωση και ενδιαφέρον την εξέλιξη της ιστορίας, προκειμένου να τις επιλύσουν.

5. Στα ομηρικά έπη συναντούμε συχνά αντιθέσεις, που βοηθούν το μάτι και τον νου να συλλαμβάνει καθαρότερα τα πράγματα, ακριβώς επειδή τα αντιπαραθέτει βάζοντας το ένα απέναντι στο άλλο: π.χ. στους στίχους 7-11 ο Οδυσσέας αντιπαρατίθεται προς τους **συντρόφους του, ενώ στους στίχους 14-19 προς τους **άλλους πολεμάρχους, οι οποίοι είχαν ήδη φτάσει στα σπίτια τους (το Μενέλαο, το Νέστορα, τον Αγαμέμνονα και άλλους ήρωες του Τρωικού πολέμου)** και στον στίχο 23 ο Ποσειδώνας αντιπαρατίθεται προς τους **άλλους θεούς**.**

Γ. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Συμπληρώστε τα κενά βάζοντας στη σωστή τους θέση τις λέξεις ή φράσεις: **καστροκατακτητής, πολύπαθος, πολύτροπος, πολύπειρος, έξυπνος, του γυρισμού και της γυναίκας του, κοσμογυρισμένος, φιλέταιρος, ήρωας (δύο λέξεις περισσεύουν).**

Στο πρώτο προοίμιο ο Οδυσσέας παρουσιάζεται: **καστροκατακτητής, πολύπαθος, πολύτροπος, πολύπειρος, κοσμογυρισμένος, φιλέταιρος**, η Μούσα εξάλλου στους στίχους 16-17 κάνει λόγο για τον διπλό πόθο του Οδυσσέα: **του γυρισμού και της γυναίκας του.**

[Περисσεύουν οι λέξεις: έξυπνος, ήρωας.]

Επιμέλεια: Αικατερίνη Ανδρικοπούλου - Φιλολόγος

...Πράξεις Παιδείας!